

АГИТАЦИОНИ И КУЛТУРНИ РАД У ПРВОЈ ПОЖЕШКОЈ ЧЕТИ

Четм је формирана Прва пожешка партизанска чета, у њој је почео да се развија агитациони и културни рад, најпре међу борцима, а касније и међу становницима у местима у којима је чета боравила.

Док није ослобођена Пожега, агитациони, пропагандни и културни рад се одвијао у околним размахама: обично неко од бораца прочита или изрецитује неку револуционарну песму па се затим реферише о вестима са источног фронта, о новостима из других партизанских чета и околних партизанских одреда. То се касније ширило и стизало у народ. Вести су се обично дознавале преко агитатора, а нежид и преко радија.

Неке песме су певане, а неке само рецитоване. Било је ту песама наших и швајцарских аутора, народних и других. Певале су се најчешће песме: „Хеј Словени“, „Партизан сам тим се дичим“, „Ми кидамо ланце кете“, „Црвен је Исток и Запад“, „Устајте презрени на свету“, „Диж се, оело, диж се, роде“, а врло често је рецитована Шантићева песма „0, класје моје“. Кад је ослобођена Пожега и кад смо се кретали слободно, неке од ових песама смо певали као Икорачнице и то је деловало као најбоља агитација у народу.

Неке песме састављали су и сами борци. Једно време састављачи песама оу своје песме потписивали псеудонимом, а касније пуним именом. Ја сам тих дана саставио више песама, од којих се данас сећам песама „Петокрака“, „Нашој омладини“ и „Пролетерима“.

Песма „Петокрака“ почињала је отиговима:

Из Моокве је на ове стране
засијала петоскрака...

У песми „Нашој омладини“ били су стихови:
Допринесте пролетерској клави
да слободу од фашизма спаси. . .

... Наставите борбу ове до краја
под фашизмом да не пишти раја. ...
А у песми „Пролетерима“ на почетку су били стихови:
Слобода се добија у крви.
Пролетери, ви сте увек први!

... Јуришасте, смрти пркосисте,
погазисте кјрстове кукасте. ..

Овакве песмице, које су састављали борци у чети, понекад су читане или рецитоване на скуповима, а понекад певане на неку познату народну мелодију.

У чети су, поред тога, с времена на време одржавани часови информација. Обично се говорило о политичкој и ратној ситуацији. Такве информације спремали су најбољи агитатори из чете или из одреда. Понекад су на скуповима медицински стручњаци држали предавања. Давали су упутства какве мере треба предузети у случају рањавања, како треба пружити прву помоћ и сл.

Кад су Пожега и околна насеља ослобођени, агитациони и културни рад поотао је организованији и квалитетнији. У појединим местима одржавани су врло успели зборогаи грађана. Сећам се једног таквог збора, на коме су маоовно присуствовали становници Годолвика и Милићева Села. На овом збору је окупљеном народу говорио о политичкој ситуацији комесар Ужичког партизанског одреда Милинко Кушић.

Добро планираном и организованоим агитационом и културном раду у чети велику помоћ пружали су учитељи, студенти и ђаци, али у томе нису заостајали ни идејно изграђенији сељаци и радници.

Кад су после ослобођења Пожеге формиране нове пожешке партизанске чете, овакав рад се наставио и у њима.

Милош САВИЋ